Airut-hankeen ohjausryhmän kokoukselle 17.3.2023

Airut-hankeen projektiryhmä on kokouksessaan 19.1.2023 päättänyt esittää hankkeen jatkon osalta kolmea vaihtoehtoa. Myöhemmin kokouksissa 9. ja 16.3. on vielä tarkennettu sitä, mitä projektiryhmän mielestä kukin vaihtoehto tarkoittaa.

Vaihtoehdon A merkitys

Ainakin Varastokirjasto liittyisi hetimiten ReShare-yhteisön jäseneksi ja ryhtyisi maksamaan jäsenmaksua. Kehitysehdotus niteiden tilatietojen automaattisen siirtymiseen tilaajakirjaston ja luovuttavan kirjaston järjestelmien välillä ReSharen kautta tehtäisiin heti, mutta se toteutunee ennalta arvaamattoman ajan päästä. Vastaavasti siirtyisi myös asiakastoimisen varastokirjastotilauksen käyttöönotto, ja odotusaikana toimittaisiin nykytapaan ilman reSharea. Asiakkaat voivat tehdä näennäisesti varastokirjastotilauksen oman kirjastonsa Finnassa, mutta se tuottaa sähköpostin paikalliskirjaston virkailijalle, joka tekee tilauksen Varastokirjaston Finnassa.

Alma-tietokantojen ja ReSharen välinen ISO 18626 -standardin mukainen viestinvaihto saataneen odotusaikana kuntoon

Niteettömien kausijulkaisujen tilaaminen ratkennee joko ReShare-yhteisössä meneillään olevan kehityshankkeen tai Kopioston kansa tehtävän artikkelien välitystä koskevan sopimuksen myötä.

Vaikutus kirjastojen työhön: aluksi tilanne sama kuin nytkin. Jos ReSharen kehitys tapahtuu toivotulla tavalla, asiakkaan kannalta Varastokirjaston kokoelma ja sen käyttö näkyy pitkälti kuin oman kirjaston kokoelman jatkeena. Virkailijatyötä tarvitaan Varastokirjastossa aineiston noutoon, toimittamiseen ja palauttamiseen. Tilaavassa kirjastossa työ liittyy aineiston lainaamiseen ja palauttamiseen - uusimiset ja karhuamiset automaattisesti.

Riskit:

- ReSharen saaminen toimimaan halutusti kestää epämääräisen/ikuisen ajan. Lisäksi "kulttuurierot", kirjastojen toiminnalliset erot Suomi/Pohjois-Amerikka saattavat vaikuttaa asian etenemiseen
- varmistettava, että palvelin on EU-alueella

Mitä vaihtoehto B tarkoittaisi

Ainakin Varastokirjasto liittyisi hetimiten ReShare-yhteisön jäseneksi ja ryhtyisi maksamaan jäsenmaksua. Kehitysehdotus niteiden tilatietojen automaattisen siirtymisen tilaajakirjaston ja luovuttavan kirjaston järjestelmien välillä ReSharen kautta tehtäisiin heti, mutta se toteutunee ennalta arvaamattoman ajan päästä. ReShare otettaisiin kuitenkin käyttöön heti sellaisena kuin se on. Samalla aloitetaan myös ReShare-instanssin ylläpito: ostetaan Index Datalta tai hoidetaan itse muulla tavalla.

ReSharessa mukana olevien kirjastojen asiakkaat voisivat tehdä tilaukset edelleen itse verkkokirjastossa kuten nytkin, mutta ne välittyisivät suoraan Varastokirjaston järjestelmään ilman virkailijan toimia. Varastokirjastosta paikalliskirjastoon toimitettu laina tuottaa sen omaan järjestelmään teoksesta minitietueen ja niteen, joka voidaan lainata tilanneelle

asiakkaalle. ReShare ei nykymuodossaan välitä lainan keston aikana mitään tilatietoja Varastokirjaston ja tilaavan kirjaston järjestelmien välillä. Tilattu nide ikään kuin siirretään toiseen kirjastoon määräajaksi siellä käytettäväksi. Uusinnat paikalliskirjastossa ja Varastokirjastoon mahdollisesti tehdyt varaukset eivät välity. Projektiryhmä näkee tässä kolme toimintamahdollisuutta:

1 Tilaavan kirjaston asiakkaalta estetään uusintamahdollisuus - laina on paikalliskirjastossa kiinteä ja pituudeltaan Varastokirjastosta saadun lainan puitteisiin mahtuva

2 Varastokirjasto ottaa käyttöön automaattiuusinnan, joka pysähtyy, jos lainattuun niteeseen tulee varaus. Tästä lähtee tieto tilanneeseen kirjastoon, jossa asiakkaan uusinnat estetään manuaalisesti

3 Varastokirjasto ottaa käyttöön Kohassa recall-varaukset. Alkuperäinen laina-aika voi olla pitkä, ja tilannut asiakas voi uusia lainaansa oman kirjastonsa järjestelmässä. Jos lainaan tehdään recall, sen laina-aika kuitenkin lyhenee, ja laina kutsutaan takaisin. Tilanneen kirjaston virkailijoiden pitää estää jatkouusiminen käsin.

Vaikutus kirjastojen työhön: Aluksi aineiston tilauksen teko Varastokirjaston järjestelmään siirtyy tilaavan kirjaston virkailijalta asiakkaalle. Minitietue ja nide lainausta varten syntyvät automaattisesti. Muuten kuin nytkin. Jatkossa sama kuin ykkösvaihtoehdossa.

Riskit:

- ReSharen saaminen toimimaan halutusti kestää epämääräisen/ikuisen ajan, kirjastojen toiminnan väliset erot Suomi/Pohjois-Amerikka saattaa vaikuttaa asian etenemiseen.
- varmistettava, että palvelin on EU-alueella
- siirtymävaiheen lainapolitiikka vaatii selvitystä

Vaihtoehto c - hylätään ReShare

Jos päädytään siihen, että ReShare ei ole kummallakaan edellä käsitellyllä tavalla sopiva ratkaisu Airut-hankeen tavoitteisiin, voidaan projektiryhmän käsityksen mukaan hakea vielä ratkaisua kolmella eri tavalla:

1 Vauhditetaan Kohan ISO 18626 -standardin mukaista kaukopalveluratkaisua. Oletus on, että hanke liikahtaa Koha-yhteisössä jos pystymme ostamaan tarvittavan ILL-toiminnon backendin koodauksen. Kehittävä taho voi olla joku ulkopuolinen tai Koha-yhteisössä toimiva. Riski: emme pysty arvioimaan kustannusta ja onko rahoitusta saatavissa. Tällä hetkellä Varastokirjastotilaukseen saataisiin mukaan näin Alma- ja Koha-kirjastot.

2 Etsitään joku toinen välitysohjelmisto. Projektiryhmä ei ole löytänyt sopivalta vaikuttavaa vaihtoehtoa. Riski: sopivaa vaihtoehtoa ei ole.

3 Edistetään Varastokirjaston aineiston näyttämistä verkkokirjastoissa - markkinoidaan nyt käytettävissä olevaa tilauslomakeratkaisua. Tilaavan kirjaston työkuormaa voidaan hieman keventää ohjaamalla lomakkeelta lähtevät sähköpostitilaukset suoraan Varastokirjastoon.